

Bruxelles, 3. lipnja 2022.
(OR. fr)

9651/22

AGRI 219
AGRILEG 88
FOOD 37
SAN 323
PHYTOSAN 22
VETER 51
ENV 514
CLIMA 245
CODEX 10
WTO 102
RELEX 711

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 3. lipnja 2022.

Za: Glavno tajništvo Vijeća

Br. dok. Kom.: COM(2022) 226 final

Predmet: IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU
Primjena zdravstvenih i ekoloških standarda EU-a na uvezene
poljoprivredne i poljoprivredno-prehrambene proizvode

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2022) 226 final.

Priloženo: COM(2022) 226 final

Bruxelles, 3.6.2022.
COM(2022) 226 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**Primjena zdravstvenih i ekoloških standarda EU-a na uvezene poljoprivredne i
poljoprivredno-prehrambene proizvode**

1. UVOD

Vijeće Europske unije i Europski parlament u srpnju 2021., tijekom pregovora o reformi Zajedničke poljoprivredne politike, pozvali su Europsku komisiju da predstavi:

Izvješće koje sadržava ocjenu razloga i pravne izvedivosti primjene zdravstvenih i ekoloških standarda EU-a (uključujući standarde dobrobiti životinja te postupke i metode proizvodnje) na uvezene poljoprivredne i poljoprivredno-prehrambene proizvode te da utvrdi konkretne inicijative za osiguravanje veće dosljednosti u njihovoj primjeni u skladu s pravilima Svjetske trgovinske organizacije (WTO). Izvješće bi trebalo obuhvatiti sva relevantna područja javne politike, uključujući, ali ne ograničavajući se na zajedničku poljoprivrednu politiku, zdravstvenu politiku, politiku sigurnosti hrane, politiku zaštite okoliša i zajedničku trgovinsku politiku¹.

Ovo je izvješće odgovor na taj poziv. U njemu se utvrđuju mjere koje EU već poduzima na multilateralnoj i bilateralnoj razini, ali i samostalno, kako bi pronašao odgovore na globalna pitanja zaštite okoliša ili ispunio očekivanja građana u pogledu uvezenih poljoprivrednih i poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, uz naglasak na primjenu zdravstvenih i okolišnih standarda (uključujući standarde dobrobiti životinja) na uvezene proizvode i dvojbe povezane s primjenom tih standarda.

Izvješće se temelji na javnoj raspravi², u kojoj je više od 160 dionika dostavilo komentare, raspravi o politikama Vijeća za poljoprivredu i ribarstvo iz veljače 2022. i Rezoluciji Europskog parlamenta o strategiji „od polja do stola”³.

1.1. Potrebna je globalna transformacija u održive prehrambene sustave

Svijest o globalnom utjecaju modernih prehrambenih sustava na okoliš od devedesetih godina 20. stoljeća uvelike se proširila donošenjem glavnih konvencija za zaštitu okoliša⁴, što je ujedno rezultiralo izraženijim društvenim i etičkim bojaznima u pogledu načina proizvodnje i potrošnje hrane. Nužan je i prelazak na održive prehrambene sustave koji na globalnoj razini u manjoj mjeri ovise o fosilnim gorivima.

Na globalnoj su razini prehrambeni sustavi odgovorni za četvrtinu godišnjih emisija stakleničkih plinova⁵ i glavni su uzrok gubitka bioraznolikosti⁶. Gotovo 90 % globalnog

¹ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10991-2021-ADD-1/en/pdf>

² <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13371-Uvoz-poljoprivrednih-i-prehrambenih-proizvoda-primjena-zdravstvenih-i-okolisnih-standarda-EU-a-izvjesce-hr>

³ [Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2021. o strategiji „od polja do stola” za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav \(2020/2260\(INI\)\)](#).

⁴ Osobito Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime, Konvencija o biološkoj raznolikosti i Konvencija Ujedinjenih naroda o suzbijanju dezertifikacije.

⁵ IPCC (2020.), *Climate Change and Land: an IPCC special report on climate change, desertification, land degradation, sustainable land management, food security, and greenhouse gas fluxes in terrestrial ecosystems* (Klimatske promjene i kopno: posebno izvješće IPCC-a o klimatskim promjenama, dezertifikaciji, propadanju zemljišta, održivom upravljanju zemljištem, sigurnosti opskrbe hranom te kretanjima stakleničkih plinova u kopnenim ekosustavima).

⁶ IPBES (2019.), *Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services* (Sažetak za oblikovatelje politika globalnog izvješća o procjeni biološke raznolikosti i usluga ekosustava Međuvladine znanstveno-političke platforme za biološku raznolikost i usluge ekosustava), točka B1 na str. 12. Vidjeti i, npr. Benton, T. G., Bieg, C., Harwatt, H., Pudasaini, R. i L. Wellesley (2021.), *Food system impacts on biodiversity loss: three levers for food system transformation in support of nature* (Utjecaj

krčenja šuma uzrokovano je širenjem poljoprivrednog zemljišta, što je veći utjecaj nego što se očekivalo⁷. S druge strane, zbog klimatskih promjena i uništavanja okoliša smanjuje se otpornost prehrambenih sustava i oni postaju izloženi velikim problemima kao što su nestašica vode, propadanje zemljišta i ekstremni vremenski uvjeti, što dodatno narušava sigurnost opskrbe hranom i povećava rizik od zoonoza⁸.

Danas gotovo trećina ljudi u svijetu gladije ili nema redovit pristup hranjivoj hrani i dovoljnim količinama hrane⁹. Istodobno gotovo 40 % odraslog svjetskog stanovništva ima prekomjernu tjelesnu težinu¹⁰. Nezdrava prehrana jedan je od glavnih uzroka bolesti i prijevremene smrti u EU-u¹¹.

Uska međupovezanost zdravlja ljudi, životinja i okoliša odražava se u pristupu „Jedno zdravlje”, koji je definiran kao „integrirani, ujedinjujući pristup kojime se nastoji održivo uravnotežiti i optimizirati zdravlje ljudi, životinja i ekosustava”¹². Pristup „Jedno zdravlje” prepoznat je u globalnim obvezama i izjavama kao što je Politička izjava Ujedinjenih naroda (UN) o antimikrobnoj otpornosti¹³, Rezolucija Skupštine UN-a za okoliš br. 3/4 o okolišu i zdravlju¹⁴, Rezolucija Skupštine UN-a za svjetsko zdravlje o jačanju napora u pogledu sigurnosti hrane¹⁵ i Rezolucija Skupštine UN-a za okoliš br. 5/11 o bioraznolikosti i zdravlju¹⁶.

Na UN-ovu sastanku na vrhu o prehrambenim sustavima održanom u rujnu 2021. postignut je opći globalni konsenzus o tome da je prelazak na održive i otporne prehrambene sustave ključan za rješavanje krize na našem planetu i ostvarivanje svih ciljeva održivog razvoja te je

---

[prehrambenog sustava na gubitak bioraznolikosti: tri mehanizma transformacije prehrambenog sustava u korist prirode](#)). Istraživački znanstveni rad instituta Chatham House. London; Tajništvo Konvencije o biološkoj raznolikosti (2020.), *Global Biodiversity Outlook 5* (Peto izdanje globalnog pregleda bioraznolikosti), Montreal, str. 64.

⁷ FAO (2021.), *COP26: Agricultural expansion drives almost 90 percent of global deforestation. FAO Remote Sensing Survey findings* (26. konferencija stranaka: širenje poljoprivrednog zemljišta razlog je za gotovo 90 posto globalnog krčenja šuma) (<https://www.fao.org/newsroom/detail/cop26-agricultural-expansion-drives-almost-90-percent-of-global-deforestation/en>).

⁸ Program Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša i Međunarodni institut za istraživanje stoke (2020.), *Preventing the Next Pandemic: Zoonotic diseases and how to break the chain of transmission* (Sprečavanje sljedeće pandemije: zoonoze i kako prekinuti lanac prijenosa zaraze), Nairobi.

⁹ FAO, IFAD, UNICEF, WFP i SZO (2021.), *The State of Food Security and Nutrition in the World 2021. Transforming food systems for affordable healthy diets* (Stanje sigurnosti opskrbe hranom i prehrane u svijetu u 2021. Transformacija prehrambenih sustava za povoljnu zdravu prehranu) (<https://www.fao.org/3/cb4474en/online/cb4474en.html>).

¹⁰ SZO (2021.), *Fact sheets: Obesity and overweight* (Informativni članci: pretilost i prekomjerna tjelesna težina) (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>).

¹¹ https://knowledge4policy.ec.europa.eu/health-promotion-knowledge-gateway/eu-burden-non-communicable-diseases-key-risk-factors_en

¹² SZO (2021.), *Tripartite and UNEP support OHHLEP's definition of 'One Health'* (FAO, OIE, SZO i UNEP podupiru OHHLEP-ovu definiciju „Jednog zdravlja”) (<https://www.who.int/news/item/01-12-2021-tripartite-and-unep-support-ohhlep-s-definition-of-one-health>).

¹³ <https://digitallibrary.un.org/record/845917?ln=en>

¹⁴ https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/30795/UNEA3_4EN.pdf?sequence=1&isAllowed=y

¹⁵ https://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA73/A73_R5-en.pdf

¹⁶ https://www.unep.org/environmentassembly/unea-5.2/proceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5.2?%2Fproceedings-report-ministerial-declaration-resolutions-and-decisions-unea-5_2

stvoren zamah za provedbu hitno potrebne globalne promjene. Mnoge su zemlje predstavile svoje nacionalne puteve za poboljšanje održivosti poljoprivrede i hrane¹⁷.

U istom je smislu u deklaraciji koju su čelnici skupine G20¹⁸ donijeli u Rimu u listopadu 2021. prepoznato da će „promicanje održivih prehrambenih sustava, među ostalim jačanjem globalnih, regionalnih i lokalnih vrijednosnih lanaca prehrambenih proizvoda i međunarodne trgovine prehrambenim proizvodima, pridonijeti sigurnosti opskrbe hranom te dati znatan doprinos rješavanju međusobno povezanih globalnih problema klimatskih promjena i gubitka bioraznolikosti”¹⁹.

1.2. Strategija EU-a za održive prehrambene sustave

Put EU-a prema održivim prehrambenim sustavima izložen je u strategiji „od polja do stola”²⁰, objavljenoj zajedno sa strategijom o bioraznolikosti²¹ u svibnju 2020. u okviru europskog zelenog plana²². Strategijom „od polja do stola” uspostavljen je plan za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav kojim se od svih dionika, uključujući potrošače, zahtijeva da se prilagode novim i strožim zdravstvenim i okolišnim standardima te standardima za dobrobit životinja. Ta bi transformacija trebala dovesti do veće održivosti, očuvanja i poboljšanja bioraznolikosti i promicanja poljoprivrednih sustava pogodnih za bioraznolikost.

Nova zajednička poljoprivredna politika osmišljena je kao vodič za europske poljoprivrednike, uključujući maloposjednike, kako bi im se pomoglo da poboljšaju svoju uspješnost u području klime i okoliša primjenom modela koji je u većoj mjeri usmjeren na rezultate.

Održivost prehrambenih sustava globalni je problem i EU ne može samostalno uspješno otkloniti globalne prijetnje povezane s načinom proizvodnje i potrošnje hrane. Strategijom „od polja do stola” uspostavlja se ambicija EU-a da postane globalni predvodnik u području održivosti prehrane zahvaljujući međunarodnoj suradnji utemeljenoj na istraživanju i inovacijama, izgradnji partnerstva, promicanju standarda koji potiču održivu praksu na međunarodnoj razini te trgovinskoj i razvojnoj politici.

---

¹⁷ UN-ov sastanak na vrhu o prehrambenim sustavima (2021.), *Member State Dialogue Convenors and Pathways - Food Systems Summit Dialogues* (https://summitdialogues.org/overview/member-state-food-systems-summit-dialogues/convenors/?_se=ZWxlbmFhdmVyeUB5YWhvby5jby51aw%3D%3D&utm_campaign=Food).

¹⁸ Države članice skupine G20 ostvaruju približno 80 % globalne trgovine poljoprivrednim proizvodima, a u njima se nalazi 60 % svjetskog poljoprivrednog zemljišta.

¹⁹ <https://www.consilium.europa.eu/media/52730/g20-leaders-declaration-final.pdf>

²⁰ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Strategija „od polja do stola” za pravedan, zdrav i ekološki prihvatljiv prehrambeni sustav. COM(2020) 381 final.

²¹ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. Vraćanje prirode u naše živote. COM(2020) 380 final.

²² Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Europski zeleni plan. COM(2019) 640 final.

1.3. EU kao globalni akter

EU je najveći svjetski izvoznik i treći po veličini uvoznik poljoprivredno-prehrambenih proizvoda²³. EU najviše uvozi proizvode koji se uglavnom ne proizvode unutar EU-a (npr. kava, čaj, palmino ulje, tropsko voće), nesezonske proizvode ili proizvode čija je proizvodnja ograničena ili nedovoljna u odnosu na potrebe (npr. soja i sojino brašno). EU izvozi cijeli niz proizvoda, od robe kao što je mlijeko u prahu, svinjsko meso i žitarice do proizvoda visoke dodane vrijednosti kao što su vina i jaka alkoholna pića, maslinova ulja ili sirevi, što dovodi do velikog trgovinskog suficita²⁴.

EU je važan sudionik na međunarodnim tržištima hrane, a zbog svoje trgovinske politike i sposobnosti da utječe na razvoj propisa i standarda od globalne važnosti ima znatan utjecaj na treće zemlje (zemlje koje nisu države članice EU-a). Trgovinska politika EU-a može se, zajedno s drugim alatima, upotrijebiti kako bi se potaknuo globalni prelazak na održive prehrambene sustave u skladu s ciljevima održivog razvoja EU-a. Komisija surađuje i s Europskom službom za vanjsko djelovanje u aktivnostima informiranja o održivim prehrambenim sustavima.

U skladu s tim, revizijom trgovinske politike iz 2021.²⁵ utire se put prema otvorenoj, održivoj i odlučnoj trgovinskoj politici koja će moći bolje oblikovati globalne promjene i odražavati strateške interese i vrijednosti EU-a, u skladu s pravilima WTO-a. Borba protiv klimatskih promjena i uništavanja okoliša jedni su od glavnih prioriteta EU-a. Za ostvarivanje tih ciljeva bit će potrebno djelovanje na svim razinama.

Osim toga, EU i njegove države članice izrazili su predanost usklađenosti politika radi razvoja. U okviru usklađenosti tih politika nastoje uzeti u obzir razvojne ciljeve u politikama koje će vjerojatno utjecati na zemlje u razvoju. Cilj je usklađenosti politika radi razvoja smanjiti proturječnosti i stvoriti sinergiju među raznim politikama EU-a te povećati djelotvornost razvojne suradnje u korist partnerskih zemalja. Novi europski konsenzus o razvoju²⁶ od uvođenja u pravo Unije Ugovorom o Europskoj uniji (1992.) potvrđuje predanost EU-a usklađenosti politika radi razvoja i smatra je ključnim elementom strategije za ostvarivanje ciljeva održivog razvoja u partnerskim zemljama.

EU istodobno ovisi o trgovini kao načinu plasmana proizvoda i izvoru konkurentnosti za svoju prehrambenu industriju, ali i kao načinu osiguravanja raznolikosti opskrbe hranom. Kako je utvrđeno u Komunikaciji o sigurnosti opskrbe hranom²⁷, ruska invazija na Ukrajinu otkrila je nedostatke koji predstavljaju opasnost za globalni sustav sigurnosti opskrbe

²³ Europska komisija (2021.), [Agri-food trade in 2020: Report \(Trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima 2020.: izvješće\)](#).

²⁴ Trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima 27 država članica EU-a 2020. stvorila je trgovinski suficit od 62 milijarde EUR, koji čini 28,5 % ukupnog trgovinskog suficita 27 država članica EU-a (vidjeti bilješku 23.).

²⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Revizija trgovinske politike – otvorena, održiva i odlučna trgovinska politika. COM(2021) 66 final.

²⁶ [Novi europski konsenzus o razvoju – „Naš svijet, naše dostojanstvo, naša budućnost”: zajednička izjava Vijeća, predstavnika vlada država članica okupljenih u Vijeću, Europskog parlamenta i Europske komisije](#), Ured za publikacije, 2018.

²⁷ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Očuvanje sigurnosti opskrbe hranom i jačanje otpornosti prehrambenih sustava. COM(2022) 133 final.

hranom. Te bi nedostatke trebalo riješiti tako da se poboljša prelazak na održive, otporne i pravedne prehrambene sustave u EU-u i svijetu.

2. SUKLADNOST SA STANDARDIMA EU-A

2.1. Zdravstveni standardi

EU je uspostavio pouzdan sanitarni i fitosanitarni sustav kako bi osigurao da sva hrana koja se stavlja na tržište EU-a ispunjava zahtjev visoke razine zaštite ljudskog zdravlja i spriječi širenje štetnih organizama ili bolesti među biljem i životinjama. Svi poljoprivredno-prehrambeni proizvodi koji se uvoze moraju udovoljavati sanitarnim i fitosanitarnim zahtjevima EU-a ili uvjetima koje EU barem priznaje ekvivalentnima tim zahtjevima²⁸. Pravila se temelje na znanstvenim dokazima i međunarodni se standardi uredno uzimaju u obzir u postupku izrade.

Provjere ispunjavaju li životinje, bilje ili proizvodi koji ulaze u EU iz trećih zemalja relevantne standarde i zahtjeve EU-a provode se u okviru djelotvornih sustava kontrola nadležnih tijela u državama članicama EU-a u suradnji s nacionalnim carinskim tijelima. Zahtjevi i sustav kontrola u pogledu uvoza temelje se na riziku, što znači da se opseg i intenzitet kontrola prilagođavaju riziku koji predstavljaju određene životinje, bilje ili proizvodi. Vrste kontrola ovise o vrsti proizvoda i rizicima povezanim s tim proizvodima (npr. hrana životinjskog ili neživotinjskog podrijetla), uzimajući u obzir znanstvene dokaze i različite izvore informacija o nesukladnosti, kao što su incidenti povezani s hranom, pojava bolesti životinja ili organizama štetnih za bilje, rezultati graničnih kontrola i informacije primljene iz trećih zemalja.

Osim toga, u okviru mehanizma za postizanje sukladnosti Komisija provodi kontrole, uključujući revizije, u skladu s objavljenim godišnjim programom rada kako bi se uvjerila da nadležna tijela u državama članicama EU-a i trećim zemljama koje izvoze u EU poštuju svoje zakonske obveze. Kontrole Komisije usmjerene su na sustave kontrole, a ne na pojedinačne prostore.

Međutim, pitanja iz područja javnog zdravlja povezana s proizvodnjom poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ne odnose se samo na sanitarne i fitosanitarne zahtjeve. Uredbom (EU) 2019/6 o veterinarsko-medicinskim proizvodima (Uredba o veterinarsko-medicinskim proizvodima)²⁹, koja se primjenjuje od siječnja 2022., predviđen je širok raspon mjera za borbu protiv antimikrobne otpornosti. Organizmi otporni na antimikrobna sredstva mogu se širiti iz hrane životinjskog podrijetla, ali i izravno s osobe na osobu ili među osobama i

---

²⁸ Zahtjev sigurnosti hrane propisan je člankom 11. Uredbe (EZ) br. 178/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2002. o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani, osnivanju Europske agencije za sigurnost hrane te utvrđivanju postupaka u područjima sigurnosti hrane („opći propisi o hrani”, SL L 031, 1.2.2002., str. 1.), koji glasi: „[h]rana i hrana za životinje koja se uvozi u Zajednicu za stavljanje na tržište unutar Zajednice udovoljava odgovarajućim zahtjevima propisa o hrani ili uvjetima koje Zajednica barem priznaje ekvivalentnima zakonu ili, ako postoji posebni ugovor između Zajednice i države izvoznice, zahtjevima koji su sadržani u tom ugovoru”. „Opći propisi o hrani” je krovni naziv koji obuhvaća sve temeljne aspekte politike sigurnosti hrane i primjenjuje se na sve mjere koje se odnose na hranu ili hranu za životinje koja se stavlja na tržište EU-a, a ne primjenjuje se samo na primarnu proizvodnju za privatnu domaću upotrebu.

²⁹ Uredba (EU) 2019/6 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o veterinarsko-medicinskim proizvodima, SL L 4, 7.1.2019., str. 43.

životinjama. Mjere kojima se promiče opreznija i odgovorna upotreba antimikrobnih sredstava kod životinja pridonijet će ostvarivanju cilja strategije „od polja do stola” da se ukupna prodaja antimikrobnih sredstava za životinje iz uzgoja i za akvakulturu u EU-u do 2030. smanji za 50 %. U tom će se kontekstu odrediti novi zahtjevi na temelju članka 118. Uredbe o veterinarsko-medicinskim proizvodima u vezi s upotrebom antimikrobnih sredstava kod životinja i proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih uvozu u EU. Oni se, naime, ne smiju tretirati antimikrobnim sredstvima radi pospješivanja rasta ili povećanja uroda ni antimikrobnim sredstvima koja su u EU-u određena kao namijenjena isključivo za liječenje određenih infekcija kod ljudi.

2.2. Okolišni standardi i standardi za dobrobit životinja

Svi uvezeni prehrambeni proizvodi koji se stavljaju na tržište EU-a moraju biti u skladu s relevantnim standardima EU-a povezanim s krajnjim proizvodima, koji se primjenjuju neovisno o tome je li proizvod proizveden unutar EU-a ili uvezen. Međutim, zahtjevi u pogledu načina proizvodnje proizvoda (koji se nazivaju „postupci i proizvodne metode”) obično se ne primjenjuju na uvezene proizvode. Trenutačno u pravu Unije ne postoje općenite (horizontalne) odredbe koje se odnose na okolišne zahtjeve ili, općenitije, zahtjeve održivosti, a koje su primjenjive na domaće ili uvezene prehrambene proizvode.

Propisi o postupcima i proizvodnim metodama često se primjenjuju u području zaštite okoliša ili dobrobiti životinja, u kojem mjere za ograničavanje učinka na okoliš ili rješavanje etičkih problema nisu povezane sa samim krajnjim proizvodom, već s njegovom proizvodnjom. Stoga, ako se takvi standardi primjenjuju na uvoz, njima se *de facto* „regulira” postupak proizvodnje u inozemstvu, u mjeri u kojoj su predmetni proizvodi namijenjeni prodaji na tržištu zemlje koja regulira postupak proizvodnje. Osim toga, postupci i proizvodne metode ne moraju nužno utjecati na fizičke karakteristike konačnog proizvoda. U takvim se slučajevima upotrebljava izraz „postupci i proizvodne metode koji nisu povezani s proizvodom”.

Iako EU ne primjenjuje sustavno takve standarde na uvezene proizvode, određeno **zakonodavstvo EU-a o dobrobiti životinja** već se primjenjuje na proizvode koji se uvoze. EU određuje uvjete za zaštitu životinja u trenutku usmrćivanja i tijekom prijevoza. Uredbom br. 1099/2009³⁰ propisano je da treće zemlje koje izvoze meso u EU moraju primijeniti standarde koji su barem jednakovrijedni onima predviđenima tom uredbom EU-a. U tu svrhu u potvrdi o izvozu treće zemlje potvrđuju da su zadovoljeni standardi za dobrobit životinja u trenutku usmrćivanja koji su barem jednakovrijedni standardima EU-a te da trgovinski partneri nisu osporili taj zahtjev. Komisija u revizijama u području higijene mesa ocjenjuje sposobnost zemalja da provjere istinitost te potvrde. Slično tomu, životinje uvezene u EU moraju biti sposobne za prijevoz u skladu s relevantnim zahtjevima EU-a, što treće zemlje moraju potvrditi u službenom certifikatu u skladu s Uredbom br. 1/2005³¹. I prijevoznici koji moraju dobiti ovlaštenje i biti zastupljeni u državi članici u kojoj podnose zahtjev za ovlaštenjem moraju ispuniti niz zahtjeva. EU ima i obvezni sustav oznaka dobrobiti životinja

³⁰ Uredba Vijeća (EZ) br. 1099/2009 od 24. rujna 2009. o zaštiti životinja u trenutku usmrćivanja, SL L 303, 18.11.2009., str. 1.

³¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2005 od 22. prosinca 2004. o zaštiti životinja tijekom prijevoza i s prijevozom povezanih postupaka, SL L 3, 5.1.2005., str. 1.

za konzumna jaja³², kojim se naznačuje proizvodna metoda (kavezni uzgoj, slobodni uzgoj, štalski (podni) uzgoj itd.).

Konačno, radi dobrobiti životinja i otklanjanja razloga za zabrinutost svojih građana EU zabranjuje stavljanje proizvoda od tuljana na tržište³³ (osim proizvoda koji su rezultat lova autohtonih zajednica), kao i krzna pasa i mačaka te proizvoda koji sadržavaju takvo krzno³⁴.

3. MEĐUNARODNI KONTEKST

3.1. Međunarodna trgovinska pravila

Cilj je globalnih trgovinskih pravila osigurati predvidljiv i nediskriminirajući trgovinski okvir, uz istodobnu zaštitu prava svake zemlje na donošenje propisa u skladu sa svojim društvenim preferencijama. Načela Svjetske trgovinske organizacije³⁵ uključuju održivi razvoj i potrebu za zaštitom okoliša. U ovom se odjeljku analizira zakonitost primjene zdravstvenih i okolišnih standarda (uključujući standarde za dobrobit životinja) na uvezene proizvode na temelju okvira WTO-a.

WTO ne dovodi u pitanje pravo zemalja da poduzmu mjere za zaštitu okoliša ili javnog morala, među ostalim u pogledu pitanja o dobrobiti životinja, ako se ispune neki uvjeti. Štoviše, u proteklih 20 godina broj obavijesti povezanih s okolišem upućenih WTO-u više se nego udvostručio, a 2020. predstavljao je više od 17 % svih obavijesti³⁶.

Dva najpoznatija primjera mjera koje se primjenjuju na postupke i proizvodne metode koji nisu povezani s proizvodom radi zaštite okoliša mjere su kojima je SAD zabranio uvoz tune iz trećih zemalja koje nisu mogle dokazati da se njihovim ribolovnim metodama štite dupini i mjere kojima se zabranjuje uvoz kozica ulovljenih u trećim zemljama bez upotrebe tehnologije za zaštitu morskih kornjača. Obje su mjere osporene pred WTO-om, a presude su doprinijele boljem razumijevanju načina na koji se u okviru nadležnosti WTO-a rješavaju pitanja odnosa trgovine i okoliša³⁷.

Glavne obveze i prava koji se odnose na trgovinu robom navedeni su u Općem sporazumu o carinama i trgovini iz 1994. Prvi je korak u ocjeni zakonitosti mjere koja utječe na robu

---

³² Uredba Komisije (EZ) br. 589/2008 od 23. lipnja 2008. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 u pogledu tržišnih standarda za jaja, SL L 163, 24.6.2008., str. 6.

³³ Uredba (EZ) br. 1007/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o trgovini proizvodima od tuljana, SL L 286, 31.10.2009., str. 36.

³⁴ Uredba Komisije (EZ) br. 1523/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2007. o zabrani stavljanja na tržište te uvoza u Zajednicu i izvoza iz Zajednice krzna pasa i mačaka te proizvoda koji sadrže takvo krzno, SL L 343, 27.12.2007., str. 1.

³⁵ U uvodnoj izjavi Sporazuma iz Marakeša o osnivanju WTO-a navodi se da stranke sporazuma prepoznaju „da bi svoje odnose na području trgovinskih i gospodarskih nastojanja trebale razvijati s namjerom podizanja životnog standarda, osiguranja pune zaposlenosti i stalnog rasta realnih dohodaka i stvarne potražnje, te širenjem proizvodnje i trgovine robom i uslugama uz istodobno optimalno korištenje svjetskih zaliha s ciljem održivog razvoja, istodobno nastojeći zaštititi i očuvati okoliš korištenjem sve boljih načina ostvarenja tog cilja u skladu s potrebama i prioritetima na različitim razinama razvoja gospodarstva”.

³⁶ Odbor za trgovinu i okoliš WTO-a (2022.), [Environmental database for 2020. Note by the Secretariat \(Baza podataka za okoliš za 2020. Obavijest tajništva\)](#), dok. WTO -a WT/CTE/EDB/20, 28. siječnja 2022.

³⁷ SAD – Zabrana uvoza kozica i određenih proizvoda od kozica, dok. WTO-a WT/DS56/AB/R (98-000) (12. listopada 1998.) [izvješće žalbenog tijela] i dok. WTO-a WT/DS58/R (15. svibnja 1998.) [izvješće vijeća]; SAD – Ograničenja uvoza tune DS21/R – BISD 39S/155 (3. rujna 1991., nije doneseno) [Tuna – dupini I] i DS29/R (16. lipnja 1994., nije doneseno) [Tuna – dupini II].

provjera je li obuhvaćena jednim od pravila Općeg sporazuma o carinama i trgovini. To se posebno odnosi na slučajeve kad je mjera:

- diskriminatorna, što znači da je obuhvaćena:
  - člankom I. o tretmanu prema načelu najpovlaštenije države, prema kojem proizvodima iz jedne članice WTO-a ne smije biti priznat manje povoljan položaj od onoga koji se priznaje istim proizvodima iz bilo koje druge zemlje, ili
  - člankom III. o nacionalnom tretmanu, prema kojem uvezenim proizvodima ne smije biti priznat manje povoljan položaj od onoga koji se priznaje istim proizvodima domaćeg podrijetla, ili
- količinsko ograničenje kojim se ograničava količina proizvoda koji se uvozi ili izvozi (članak XI.).

Mjera je **diskriminatorna** kad predstavlja ili 1. *de jure* diskriminaciju, odnosno kad se njome izrijeckom razlikuju proizvodi na temelju podrijetla ili 2. *de facto* diskriminaciju, odnosno kad je naizgled neutralna u pogledu podrijetla, ali ima štetan učinak na uvjete tržišnog natjecanja među istim proizvodima iz različitih članica WTO-a. *De facto* diskriminacija postoji, primjerice, ako domaći proizvodi nekom standardu ili zahtjevu mogu udovoljiti jednostavnije od istovjetnih uvezenih proizvoda.

Ako se ne krši nijedna prethodno navedena odredba, daljnja analiza općenito nije potrebna jer se mjera smatra spojivom s Općim sporazumom o carinama i trgovini. Ako su prethodno navedene odredbe prekršene, na tu se mjeru i dalje mogu primjenjivati opće iznimke od pravila iz Općeg sporazuma o carinama i trgovini u skladu s njegovim člankom XX.³⁸ Ako se te iznimke primjenjuju, mjera se može nastaviti primjenjivati i može se smatrati općenito spojivom s Općim sporazumom o carinama i trgovini.

Da bi se na mjeru primjenjivalo opravdanje iz članka XX. Općeg sporazuma o carinama i trgovini, moraju se ispuniti sljedeći uvjeti:

- mjerom se treba nastojati ostvariti jedan ili više **ciljeva politike** navedenih u članku XX. („uvjetno opravdanje”). Najčešći razlozi koji se javljaju kad je riječ o propisima o postupcima i proizvodnim metodama odnose se na zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili bilja (članak XX. točka (b)), zaštitu (živih i neživih) neobnovljivih prirodnih izvora (članak XX. točka (g)), javni moral (članak XX. točka (a)) i proizvode rada zatvorenika (članak XX. točka (e)). Ciljevi gospodarske naravi kao što je povećanje konkurentnosti domaćih proizvođača ili uspostavljanje

---

³⁸ Članak XX. točke (a), (b) i (g) Općeg sporazuma o carinama i trgovini glasi:

Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi predstavljao sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije među zemljama u kojima prevladavaju isti uvjeti, odnosno prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine, ništa u ovom Sporazumu ne tumači se kao sprečavanje bilo koje ugovorne stranke da donese ili provede mjere:

(a) potrebne za zaštitu javnog morala;

(b) potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;

[...]

(e) koje se odnose na proizvode rada zatvorenika;

[...]

(g) koje se odnose na očuvanje neobnovljivih prirodnih izvora ako se takve mjere provode zajedno s ograničenjima domaće proizvodnje ili potrošnje; [...]”.

jednakih tržišnih izgleda za sve nisu valjani razlozi na temelju članka XX. Općeg sporazuma o carinama i trgovini za primjenu standarda u pogledu postupaka i proizvodnih metoda koji nisu povezani s proizvodom na proizvode koji se uvoze;

- mjera mora zadovoljiti **test „nužnosti”**, za što je potrebno uspostaviti ravnotežu među raznim elementima:
  - važnost ciljeva koje se nastoji ostvariti za članicu koja uvodi mjeru. Ponekad je zabrana jedino odgovarajuće sredstvo ostvarivanja željenog cilja, u usporedbi s, primjerice, zahtjevom za označivanje proizvoda. U tom je pogledu WTO potvrdio zabranu uvoza proizvoda od tuljana u EU-u jer se temeljila na jakim razlozima za zabrinutost u društvu³⁹. EU isto tako iz moralnih i etičkih razloga zabranjuje uvoz i stavljanje na tržište krzna pasa i mačaka⁴⁰. Trgovinski partneri nikad nisu osporili tu mjeru i smatra se da je potpuno spojiva s pravom WTO-a;
  - doprinos mjere ciljevima, što znači da mjera mora biti prikladna za postizanje navedenih ciljeva ili doprinositi postizanju navedenih ciljeva;
  - nepostojanje zamjenske mjere kojom bi se manje ograničila trgovina, a da ona ujedno u jednakoj ili većoj mjeri doprinosi ostvarivanju navedenih ciljeva, uzimajući u obzir tehničku i ekonomsku izvedivost. Primjerice, općenito se smatra da se trgovina manje ograničava dobrovoljnim mjerama i označivanjem proizvoda nego obveznim mjerama i zabranom uvoza;
- moraju se ispuniti uvjeti iz „uvodne rečenice” članka XX., u skladu s kojom je u osmišljavanju, strukturi i primjeni mjere zabranjena proizvoljna ili neopravdana diskriminacija među zemljama u kojima prevladavaju isti uvjeti, odnosno prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine.

U osnovi, da bi bila opravdana na temelju članka XX. Općeg sporazuma o carinama i trgovini, mjera mora biti nužna za ostvarivanje jednog ili više obuhvaćenih ciljeva politike, mora se prema domaćim i uvezenim proizvodima odnositi ravnopravno i ne smije imati elemente koji imaju protekcionistički učinak. Treba uzeti u obzir opterećenje i troškove za relevantne dionike, uključujući međunarodne partnere, javne uprave, uvoznike, izvoznike i korisnike. Te bi mjere trebale biti osmišljene i dovoljno fleksibilno kako bi se u obzir uzeli specifični uvjeti i potencijalno različite proizvodne metode zemalja izvoznica, pod uvjetom da se to čini na ravnopravan način, npr. uz priznavanje da je razina djelotvornosti proizvodnih metoda iz trećih zemalja usporediva sa standardima EU-a.

Mjerom bi trebalo uzeti u obzir sva mjerodavna međunarodna pravila ili standarde. Ako mjera odstupa od tih standarda, moraju se navesti razlozi kao što su postojanje dodatnih informacija ili odluka o osiguravanju više razine zaštite.

Mjera bi se prema potrebi trebala temeljiti na znanosti ili na drugim informacijama (npr. informacije mjerodavnog međunarodnog tijela, što mogu biti izvješća, odluke, ankete itd.) koje bi trebale predstavljati racionalan temelj za uvođenje mjere, što je vidljivo iz odgovarajuće ocjene mjere. Ako se mjera temelji na pojmu predostrožnosti (na temelju toga

---

³⁹ EZ – Mjere zabrane uvoza i stavljanja na tržište proizvoda od tuljana, WT/DS400/AB/R i WT/DS401/AB/R (22. svibnja 2014.).

⁴⁰ Uredba Komisije (EZ) br. 1523/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2007. o zabrani stavljanja na tržište te uvoza u Zajednicu i izvoza iz Zajednice krzna pasa i mačaka te proizvoda koji sadrže takvo krzno, SL L 343, 27.12.2007., str. 1.

što određene znanstvene informacije još nisu dostupne), trebala bi se temeljiti na svim dostupnim relevantnim informacijama uz mogućnost pribavljanja informacija potrebnih za potpuniju ocjenu mjere i mogućnost preispitivanja mjere.

Izglednije je da će problemi koji imaju globalnu dimenziju i međunarodno ih je priznao barem dio međunarodne zajednice (npr. klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti, antimikrobna otpornost) biti prihvaćeni kao opravdani razlozi za mjeru.

Spomenuta pravila iz Općeg sporazuma o carinama i trgovini razrađena su u Sporazumu o tehničkim preprekama u trgovini koji sadržava pravila koja se odnose na diskriminaciju (članak 2.1.) i nužnost (članak 2.2.). U njemu se navodi da tehnički propisi ne smiju biti restriktivniji za trgovinu nego što je to potrebno da se postignu opravdani ciljevi, kao što su zahtjevi nacionalne sigurnosti, sprečavanje protuzakonitih radnji, zaštita sigurnosti i zdravlja ljudi, zdravlja ili života životinja ili bilja, ili zaštita okoliša. Od članica WTO-a očekuje se da pri izradi tehničkih propisa uzmu u obzir, među ostalim, dostupne znanstvene i tehničke informacije.

Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini ne primjenjuje se na propise o postupcima i proizvodnim metodama koji nisu povezani s proizvodom (jer se definicija u Prilogu 1. odnosi na „karakteristike proizvoda ili postup[ke] i proizvodne metode *s njim* u vezi”). Međutim, primjenjuje se na mjere koje se odnose na terminologiju, simbole, ambalažu, obilježavanje ili označivanje jer se oni odnose na proizvod, postupak ili proizvodne metode. Ako je mjera obuhvaćena područjem primjene Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini, analizirat će se unutar tog okvira. Članak XX. Općeg sporazuma o carinama i trgovini ne primjenjuje se u slučaju kršenja Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini jer su elementi tog članka već djelotvorno integrirani u članke 2.1. i 2.2. Sporazuma o tehničkim preprekama u trgovini.

Slično tomu, članak XX. točka (b) Općeg sporazuma o carinama i trgovini razrađena je u Sporazumu o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera, koji isto tako sadržava odredbe koje se odnose na neopravdanu diskriminaciju (članci 2.3. i 5.5.) i nužnost (članci 2.2. i 5.6.). Međutim, kao što je navedeno u Prilogu A, Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera primjenjuje se samo na određene specifične rizike koji se pojave *na državnom području* članice koja primjenjuje mjeru.

Zaključno, ako se ispune svi prethodno navedeni uvjeti, nacionalni propisi o postupcima i proizvodnim metodama mogu se smatrati spojivima s pravilima WTO-a.

3.2. Međunarodni zdravstveni i ekološki standardi i obveze

Zbog širenja međunarodne trgovine poljoprivredno-prehrambenim proizvodima proteklih nekoliko desetljeća javila se potreba da se na međunarodnoj razini razvijaju standardi koji će olakšati međunarodnu razmjenu. Nekoliko međunarodnih organizacija ima važnu ulogu u razvijanju globalnih prehrambenih standarda, posebno u pogledu sigurnosti hrane i zaštite potrošača. Međutim, ne postoji namjenski forum u okviru kojeg se razvijaju standardi održivosti ili okolišni standardi primjenjivi na hranu. Pregled u nastavku usmjeren je na postojeće međunarodne organizacije koje su aktivne u području zdravstvenih i okolišnih standarda i obveza povezanih s proizvodnjom hrane. Kako je prethodno navedeno, izglednije je da će problemi koji imaju globalnu dimenziju i međunarodno ih je priznao barem dio međunarodne zajednice biti prihvaćeni kao opravdani razlozi za mjeru.

Tri najvažnija međunarodna tijela za normizaciju u području sigurnosti hrane te zdravlja životinja i bilja, koje je WTO priznao u Sporazumu o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera, jesu Komisija za Codex Alimentarius, Svjetska organizacija za zdravlje životinja i Tajništvo Međunarodne konvencije za zaštitu bilja.

Komisiju za Codex Alimentarius (CAC) osnovale su Organizacija UN-a za hranu i poljoprivredu (FAO) i Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) kao odgovor na sve veću bojazan potrošača zbog moguće zdravstvene opasnosti hrane i sve veći broj nacionalnih propisa o sigurnosti hrane kojima se ograničavala međunarodna trgovina. U više od 60 godina neprekidnog djelovanja Komisija za Codex Alimentarius donijela je više od 200 prehrambenih standarda te smjernice, kodekse postupanja u pogledu higijene, označivanja, hrane proizvedene od genetski modificiranih organizama, antimikrobne otpornosti, najvećih dopuštenih količina kontaminanata u hrani ili u pogledu prehrambenih aditiva, maksimalnih razina ostataka pesticida ili u pogledu ostataka veterinarskih lijekova u hrani. Njezina Radna skupina za antimikrobnu otpornost 2021. izradila je znanstveno utemeljene smjernice za dosljedno upravljanje antimikrobnom otpornošću u cijelom prehrambenom lancu.

Svjetska organizacija za zdravlje životinja (OIE⁴¹) utvrđuje međunarodne standarde za zdravlje životinja, dobrobit životinja i uzgoj životinja, uključujući antimikrobnu otpornost. Antimikrobnom otpornošću ujedno se bavi u okviru Četverostranog saveza, konsolidirane suradnje SZO-a, FAO-a, Programa UN-a za zaštitu okoliša (UNEP) i OIE-a, na temelju njihova glavnog zadatka da ispune širok raspon potreba koje proizlaze iz globalnog rješavanja problema antimikrobne otpornosti. OIE u svojem sedmom strateškom planu za razdoblje 2021.–2025.⁴² naglašava da je njegov glavni zadatak poboljšanje zdravlja i dobrobiti životinja, ali da time ujedno pridonosi očuvanju budućnosti čovječanstva. Štoviše, doprinos globalnim ciljevima poboljšavanjem održivosti uzgoja životinja i dalje je jedan od glavnih ciljeva OIE-a.

Međunarodna konvencija za zaštitu bilja (IPPC) je međuvladin ugovor koji je potpisalo više od 180 zemalja, a kojim se nastoji zaštititi svjetske biljne resurse od širenja i unosa štetnih organizama i promicati sigurnu trgovinu. Na temelju te konvencije, kao glavni alat za ostvarivanje njezinih ciljeva, izradene su Međunarodne norme za fitosanitarne mjere, čime je IPPC postao jedina globalna organizacija za normizaciju u području zdravlja bilja. IPPC je u strateškom okviru za 2020.–2030. odredio sljedeće strateške ciljeve: (a) poboljšati globalnu sigurnost opskrbe hranom i povećati održivu poljoprivrednu produktivnost, (b) zaštititi šume i okoliš od utjecaja štetnih organizama i (c) olakšati razvoj sigurne trgovine i gospodarski rast.

EU blisko surađuje i s Organizacijom za hranu i poljoprivredu (FAO) u pogledu poljoprivrede, ribarstva, šumarstva, bioraznolikosti, sigurnosti opskrbe hranom, kriza povezanih s hranom i sigurnosti hrane. EU i FAO u okviru strateškog dijaloga 2021. dogovorili su se da će pojačati zajedničke aktivnosti u okviru zajedničkih planova za transformaciju poljoprivredno-prehrambenih sustava kako bi bili uključiviji, učinkovitiji, otporniji i održiviji. FAO je objavio razne smjernice o održivosti akvakulture⁴³, gospodarenju

⁴¹ Organizacija je zadržala akronim koji je proizašao iz njezina starog naziva *Office International des Epizooties*.

⁴² https://web.oie.int/download/SG/2020/A_88SG_14_StrategicPlan.pdf

⁴³ U članku 9. Kodeksa odgovornog ribarstva FAO-a utvrđena su određena načela odgovorne akvakulture, uključujući reguliranje upotrebe kemijskih ulaznih elemenata u akvakulturi koji su opasni za ljudsko zdravlje i okoliš. FAO je objavio nekoliko dokumenata sa smjericama o održivim praksama. EU trenutačno potiče

tlom i održivim prehrambenim sustavima⁴⁴, u kojima je definirao održivi prehrambeni sustav, dao obrazloženje za primjenu holističkog pristupa u kojem se pozornost obraća na međupovezanost socijalnih, okolišnih i gospodarskih aspekata poljoprivredno-prehrambenih sustava te naveo ograničenja trenutačnih pristupa i potrebu za promjenom.

Prethodno opisano nastojanje EU-a da provede djelotvorne mjere za borbu protiv antimikrobne otpornosti temelji se i na međunarodnom zaključku UN-ove *ad hoc* Međuagencijske koordinacijske skupine za antimikrobnu otpornost (u kojoj sudjeluju stručnjaci iz FAO-a, SZO-a i OIE-a) da je potrebno hitno djelovati kako bi se suzbila antimikrobna otpornost, počevši od postepenog prestanka upotrebe antimikrobnih sredstava radi pospješivanja rasta životinja i uvođenja mjera za očuvanje učinkovitosti antimikrobnih sredstava koja su od najveće važnosti za medicinu.

I Odbor za svjetsku sigurnost opskrbe hranom (CFS), forum UN-a za preispitivanje i praćenje politika sigurnosti opskrbe hranom, aktivno je uključen u postupak prelaska na održive prehrambene sustave⁴⁵.

Strateški okvir za bioraznolikost 2010.–2020.⁴⁶ Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD) sadržava razne ciljeve relevantne u kontekstu standarda i trgovine hranom, posebno cilj 7. o održivoj poljoprivredi, akvakulturi i šumarstvu te cilj 8. o onečišćenju, uključujući onečišćenje uzrokovano viškom hranjivih tvari.

Međunarodna inicijativa za oprašivače, pokrenuta u okviru CBD-a i koju od 2000. provodi FAO, glavni je instrument politike za borbu protiv prijetnji oprašivačima na globalnoj razini. Oprašivači su sastavni dio zdravih ekosustava⁴⁷, posebno poljoprivrednih⁴⁸. Bez njih bi se smanjio broj poljoprivrednih kultura i divljih biljnih vrsta koje ovise o oprašivanju životinja, a mnoge bi naposljetku i nestale⁴⁹. Međutim, broj i raznolikost oprašivača u EU-u i svijetu

---

razvoj u smjeru izrade sveobuhvatnih i ambicioznih Smjernica za održivu akvakulturu u kontekstu FAO-a, u skladu sa Strateškim smjernicama za akvakulturu EU-a.

⁴⁴ FAO (2018.), [Sustainable food systems: concept and framework \(Održivi prehrambeni sustavi: koncept i okvir\)](#), Rim.

⁴⁵ Vidjeti, npr. CFS (2014.), [Principles for Responsible Investment in Agriculture and Food Systems \(Načela za odgovorno ulaganje u poljoprivredne i prehrambene sustave\)](#), Rim; CFS (2021.), [CFS Voluntary Guidelines on Food Systems and Nutrition \(Dobrovoljne smjernice CFS-a o prehrambenim sustavima i prehrani\)](#), Rim; Panel stručnjaka na visokoj razini CFS-a (HLPE) (2019.), [Agroecological and other innovative approaches for sustainable agriculture and food systems that enhance food security and nutrition. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security \(Agroekološki i drugi inovativni pristupi održivoj poljoprivredi i prehrambenim sustavima kojima se poboljšava sigurnost opskrbe hranom i prehrana. Izvješće Panela stručnjaka na visokoj razini za sigurnost opskrbe hranom i prehranu Odbora za svjetsku sigurnost opskrbe hranom\)](#), Rim; HLPE (2020.), [Food security and nutrition: building a global narrative towards 2030. A report by the High Level Panel of Experts on Food Security and Nutrition of the Committee on World Food Security \(Sigurnost opskrbe hranom i prehrana: stvaranje globalnog diskursa do 2030. Izvješće Panela stručnjaka na visokoj razini za sigurnost opskrbe hranom i prehranu Odbora za svjetsku sigurnost opskrbe hranom\)](#), Rim.

⁴⁶ <https://www.cbd.int/sp/>

⁴⁷ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Europskom vijeću, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Inicijativa EU-a za oprašivače, COM(2018) 395 final i popratni radni dokument službi, SWD(2018) 302 final/2.

⁴⁸ FAO (2019.), [State of the World's Biodiversity for Food and Agriculture \(Stanje bioraznolikosti u svijetu za hranu i poljoprivredu\)](#), Rim.

⁴⁹ Od 5 do 8 % trenutačne biljne proizvodnje, ukupne tržišne vrijednosti 235–577 milijardi EUR (podaci iz 2015.) izravno se pripisuje oprašivačima (vidjeti IPBES (2016.), bilješka 50., str. 4. i 154.).

smanjuje se, a brojnim vrstama prijeti izumiranje⁵⁰. U Izvješću o procjeni Međuvladine znanstveno-političke platforme o biološkoj raznolikosti i uslugama ekosustava o oprašivačima⁵¹ kao glavne prijetnje oprašivačima navode se prenamjena zemljišta, intenzivno gospodarstvo u poljoprivredi, intenzivna upotreba pesticida, onečišćenje okoliša, invazivne strane vrste, patogeni organizmi i klimatske promjene.

Nadalje, Stockholmska konvencija o postojanim organskim onečišćujućim tvarima je multilateralni sporazum za zaštitu ljudskog zdravlja i okoliša od kemikalija koje dugo ostaju nepromijenjene u okolišu, široko su zemljopisno rasprostranjene, nakupljaju se u ljudskom tijelu i tijelima divljih životinja i imaju štetan učinak na ljudsko zdravlje i okoliš. U Protokolu Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu (UNECE) o postojanim organskim onečišćujućim tvarima⁵² i Stockholmskoj konvenciji zajednički se uspostavljaju strogi međunarodni režimi za navedene postojeće organske onečišćujuće tvari (16 tvari u Protokolu UNECE-a i 31 tvar u Stockholmskoj konvenciji), među kojima su brojni pesticidi. Proizvodnja i upotreba tih tvari mora se prekinuti ili strogo ograničiti. Iako su brojne postojeće organske onečišćujuće tvari davno zabranjene, zbog svoje se postojanosti i dalje mogu naći u okolišu.

Naposljetku, i dobrovoljnim sporazumima, inicijativama ili kodeksima u industriji i privatnim subjektima te privatnim programima održivosti promiče se primjena okolišnih standarda i standarda za dobrobit životinja u globalnim lancima vrijednosti, posebno u pogledu trgovine u poljoprivredno-prehrambenom sektoru. Iako su se privatni programi održivosti prvo javili u području sigurnosti hrane, u sve se većoj mjeri proširuju na pitanja povezana s okolišem i dobrobiti životinja (npr. GLOBALG.A.P.). Još je jedan primjer privatne inicijative Okrugli stol o održivom palminom ulju⁵³ koji okuplja proizvođače, prerađivače ili trgovce palminim uljem, proizvođače, prodavatelje, ulagače te okolišne i socijalne nevladine organizacije kako bi izradili i proveli globalne programe održivosti za palmino ulje.

4. PODRUČJA DJELOVANJA EU-A

4.1. Multilateralni forumi

Europski zeleni plan naglasio je važnost globalnog odgovora na globalne izazove kao što su klimatske promjene i uništavanje okoliša, i od EU-a je zatražio da nastavi sa zalaganjem i s

⁵⁰ IPBES (2016.), *The assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production (Izvješće o procjeni Međuvladine znanstveno-političke platforme o biološkoj raznolikosti i uslugama ekosustava o oprašivačima, oprašivanju i proizvodnji hrane)*, Potts S. G., Imperatriz-Fonseca V. L. i H. T. Ngo (urednici), Tajništvo Međuvladine znanstveno-političke platforme o biološkoj raznolikosti i uslugama ekosustava, Bonn. IPBES je znanstveno savjetodavno tijelo osnovano na temelju CBD-a. Vidjeti i CBD (2007.), *Pollinators: Key issues* (Oprašivači: ključna pitanja) (<https://www.cbd.int/agro/pollinatorkeyissues.shtml>); S. Fryday, K. Tiede i J. Stein (2015.), *Scientific services to support EFSA systematic reviews: Lot 5 Systematic literature review on the neonicotinoids (namely active substances clothianidin, thiamethoxam and imidacloprid) and the risks to bees* (Znanstvene usluge kojima se podupiru sustavni pregledi EFSA-e: serija 5 – sustavni pregled literature o neonikotinoidima (odnosno aktivnim tvarima klotianidinu, tiametoksamu i imidaklopridu) i rizicima za pčele). EFSA, povezana publikacija 2015.:EN-756; FAO (2019.), *Declining bee populations pose threat to global food security and nutrition* (Smanjenje populacije pčela prijetnja je globalnoj sigurnosti opskrbe hranom i prehrani) (<https://www.fao.org/news/story/en/item/1194910/icode/>).

⁵¹ IPBES (2016.), vidjeti bilješku 50.

⁵² Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima iz Aarhusa, donesen 1998. kao dodatak uz Ženevsku konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka.

⁵³ <https://rspo.org/>

provedbom ambiciozne politike u području okoliša i klime u cijelom svijetu. U strategiji „od polja do stola” kao jedan od ciljeva EU-a utvrđeno je da se potrebno zalagati za globalni prelazak na održive prehrambene sustave u tijelima za normizaciju i predvoditi rad na međunarodnim standardima održivosti. EU je na multilateralnim forumima jedan od najvećih zagovaratelja hitnog prelaska na održive prehrambene sustave. EU mora preuzeti vodeću ulogu u ostvarivanju tog cilja, pri čemu mu je najdjelotvorniji alat njegova normativna meka sila koju ima kao važna organizacija koja uspostavlja standarde i kao jedan od najvećih izvoznika i uvoznika poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u svijetu. U odjeljku 3.2. daje se pregled postojećih organizacija i inicijativa u području održivih poljoprivredno-prehrambenih sustava. U ovom se odjeljku utvrđuju glavna područja djelovanja na multilateralnoj razini koja su posebno važna da bi EU ostvario svoje ciljeve povezane s globalnim prelaskom na održive prehrambene sustave.

Daljnje postupanje nakon UN-ova sastanka na vrhu o prehrambenim sustavima

Održivost prehrambenih sustava međusektorsko je pitanje koje povezuje većinu trenutanih klimatskih i okolišnih izazova. Međunarodna okvirna konvencija ili sporazum o održivim prehrambenim sustavima kojim bi se potaklo integrirano oblikovanje politika i neovisno znanstveno tijelo koje pridonosi informiranju u postupku oblikovanja politika ne postoje kao što postoje u područjima bioraznolikosti ili klimatskih promjena (primjerice Međuvladin panel o klimatskim promjenama ili Međuvladina znanstveno-politička platforma o biološkoj raznolikosti i uslugama ekosustava). U tom je kontekstu **UN-ov sastanak na vrhu o prehrambenim sustavima 2021.** imao važnu ulogu u konsolidaciji djelovanja i objedinjavanju raznih multilateralnih rasprava o hrani.

S obzirom na to Komisija je osnovala stručnu skupinu za istraživanje potreba i mogućnosti za uspostavu međupovezanog usklađenog okvira radi jačanja međunarodne povezanosti znanosti i politike u području prehrambenih sustava⁵⁴. EU u skladu s utvrđenim potrebama podupire poboljšavanje uloge Odbora za svjetsku sigurnost opskrbe hranom kao spone između znanosti i politike.

EU će predano surađivati i s predloženim „Koordinacijskim centrom za prehrambene sustave”. „Centar”, koji će biti osnovan u okviru FAO-a, imat će koordinacijsku funkciju kako bi se objedinili i povezali znanje i stručno iskustvo o prehrambenim sustavima u svrhu poticanja napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja na nacionalnim razinama, uz sastanke o globalnom pregledu stanja kako bi se svake dvije godine preispitao napredak u ostvarivanju tih ciljeva.

Naposljetku, EU sudjeluje u nekoliko koalicija/inicijativa za djelovanje⁵⁵ koje su proizašle iz UN-ova sastanka na vrhu o prehrambenim sustavima. Istodobno priprema i objavit će „Put

---

⁵⁴ Europska komisija (2021.), [*Everyone at the table: co-creating knowledge for food systems transformation \(Okupljeni oko stola: zajedničko stvaranje znanja radi transformacije prehrambenih sustava\)*](#), Webb, P. i R. Sonnino (urednici), Ured za publikacije.

⁵⁵ EU sudjeluje u sljedećim koalicijama/inicijativama za djelovanje: Hrana nije otpad (Food is Never Waste), Zdrava prehrana iz održivih prehrambenih sustava za djecu i sve ostale (Healthy Diets from Sustainable Food Systems for Children and All), Koalicija za školske obroke (School Meals Coalition), Hrana akvatičnog podrijetla (Aquatic and Blue foods), Agroekologija (Agroecology), Stop gladi, borba protiv prehrambenih kriza povezivanjem humanitarnog djelovanja, razvoja i mira (Zero Hunger, Fighting food crises along the HDP nexus), i Održivi rast produktivnosti (Sustainable Productivity Growth).

EU-a”, koji će strategiju „od polja do stola” uvrstiti u opću međunarodnu raspravu i povećati vidljivost djelovanja EU-a.

Tijela EU-a i CBD

Istodobno CBD, FAO i druge agencije UN-a navedene u odjeljku 3.2. i dalje promiču međunarodni plan u pogledu različitih aspekata održivih prehrambenih sustava tako što određuju ciljeve te izrađuju smjernice i preporuke u vezi s održivim načinima proizvodnje u poljoprivredi, akvakulturi i proizvodnji hrane. EU će nastaviti proaktivno podupirati sve inicijative koje doprinose održivijim prehrambenim sustavima na globalnoj razini.

U tom kontekstu posebno je važan 15. sastanak Konferencije stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti (COP15), na kojem će se donijeti globalni okvir za bioraznolikost nakon 2020. Nacrt⁵⁶ o kojem se pregovara sadržava ciljeve koji se odnose na ista pitanja koja se javljaju i u strategiji EU-a o bioraznolikosti i strategiji „od polja do stola”, uključujući mjerljive ciljeve za smanjenje upotrebe hranjivih tvari i pesticida. EU-a želi u novi globalni okvir uključiti mjerljive ciljeve u skladu sa svojim ciljevima.

Svjetska trgovinska organizacija

EU se predano zalaže za reformu **WTO-a** u smjeru održivijeg i djelotvornijeg multilateralnog trgovinskog sustava. Potiče inicijative i djelovanja kojima se promiču klimatska, okolišna i druga pitanja održivosti u okviru raznih funkcija WTO-a. U međunarodnim raspravama o trgovini i okolišu podupire tumačenje mjerodavnih odredbi WTO-a kojima se priznaje pravo članica da djelotvorno reagiraju na globalne izazove, posebno klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti i onečišćenje okoliša.

EU ujedno ima vodeću ulogu u uključivanju pitanja održivosti u relevantne odbore WTO-a. Odbor za trgovinu i okoliš WTO-a (CTE) glavni je forum za raspravu o trgovini i okolišnim mjerama. Komisija je od objave europskog zelenog plana na svakom sastanku CTE-a predstavljala zakonodavne prijedloge relevantne za trgovinu.

Strukturirane rasprave o trgovini i održivosti okoliša pokrenute u studenome 2020. trebale bi dopuniti postojeći rad CTE-a i drugih relevantnih odbora i tijela WTO-a. Cilj je tih rasprava razmotriti okolišne mjere povezane s trgovinom i istražiti mogućnosti dobrovoljnog djelovanja. Raspravama je obuhvaćen niz tema, a održana je i tematska sjednica o održivoj hrani i poljoprivredi⁵⁷. Strukturirane rasprave o trgovini i održivosti okoliša obuhvaćaju i održivost lanaca opskrbe. Ministarska izjava o trgovini i održivosti okoliša⁵⁸ donesena je u prosincu 2021. radi utvrđivanja budućeg rada. Činjenica da supredlagatelji predstavljaju više od 86 % globalne trgovine pokazuje važnu ulogu WTO-a u promicanju održivog razvoja. EU je preuzeo jednu od vodećih uloga u strukturiranim raspravama o trgovini i održivosti okoliša.

Kad je riječ posebno o prehrambenim sustavima, WTO nema namjenski forum u okviru kojeg bi se mogao oblikovati usklađen pristup trgovinskim aspektima prelaska na održive prehrambene sustave. S obzirom na to da se brojne rasprave o trgovini hranom vode u okviru Odbora za sanitarne i fitosanitarne mjere, EU aktivno zagovara proširivanje rasprava tog

⁵⁶ <https://www.cbd.int/article/draft-1-global-biodiversity-framework>

⁵⁷ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/INF/TESSD/R4.pdf&Open=True>

⁵⁸ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/WT/MIN21/6R2.pdf&Open=True>

odbora na druga pitanja povezana s prelaskom na održive prehrambene sustave u vezi s međunarodnom trgovinom i uspostavu programa rada u tu svrhu⁵⁹.

Međunarodna tijela za normizaciju

S obzirom na središnju ulogu koju **Komisija za Codex Alimentarius** (CAC) ima na globalnoj razini kad je riječ o određivanju prehrambenih standarda, čime doprinosi i zaštiti potrošača u cijelom svijetu i olakšavanju globalne trgovine prehrambenim proizvodima, ona bi mogla imati važnu ulogu u globalnom donošenju standarda održivosti kad bi se njezinim raspravama obuhvatila i okolišna dimenzija.

Znanstvena utemeljenost i provedba analize rizika za sigurnost hrane među glavnim su načelima na kojima Komisija za Codex Alimentarius temelji određivanje standarda. Tekstovi te komisije moraju se temeljiti na znanstvenoj analizi koju provode uglavnom stručna tijela FAO-a/SZO-a⁶⁰, koja okupljaju neovisne stručnjake iz cijelog svijeta. U skladu s pravilima Komisije za Codex Alimentarius u postupku donošenja odluka te komisije u obzir se mogu uzeti drugi opravdani čimbenici (osim znanstvene procjene rizika) relevantni za zaštitu zdravlja i prakse poštene trgovine ako se oni mogu prihvatiti na razini cijelog svijeta (ili na regionalnoj razini u slučaju regionalnih standarda)⁶¹.

Vizija EU-a o budućnosti Komisije za Codex Alimentarius i njegovo stajalište o potrebi uključivanja pitanja održivosti u rad te komisije navedeni su u Zaključcima Vijeća donesenima u veljači 2022.⁶² U Zaključcima je prepoznata ključna uloga te komisije u olakšavanju globalnog prelaska na održive prehrambene sustave i traži se da pitanja održivosti budu zastupljenija u globalnim prehrambenim standardima koje određuje ta komisija, u skladu s obvezama koje su članice preuzele na međunarodnoj razini.

EU će istodobno uz ta horizontalna nastojanja nastaviti sudjelovati u razvoju raznih pojedinačnih standarda Komisije za Codex Alimentarius koji su važni sa stajališta održivosti.

EU će nastaviti podupirati rad drugih mjerodavnih tijela za normizaciju na sličan način kao i u odnosu na Komisiju za Codex Alimentarius. To obuhvaća rad **IPPC-a** na međunarodnim standardima za zaštitu bilja kao odgovor na trenutačne klimatske i okolišne izazove te nastojanja **OIE-a** da poboljša dobrobit životinja na globalnoj razini donošenjem novih međunarodnih standarda za dobrobit životinja i jačanjem provedbe postojećih standarda,

---

⁵⁹ <https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/SS/directdoc.aspx?filename=q:/G/SPS/GEN1969.pdf&Open=True>. Ministarska konferencija najviše je tijelo WTO-a ovlašteno za donošenje odluka, a obično se sastaje svake dvije godine.

⁶⁰ Glavna tijela FAO-a/SZO-a koja Komisiji za Codex Alimentarius dostavljaju procjenu rizika: Zajednički stručni odbor FAO-a i SZO-a za prehrambene aditive (JECFA), Zajednički sastanci FAO-a i SZO-a za ostatke pesticida (JMPPR), Zajednički stručni sastanak FAO-a i SZO-a za procjenu mikrobiološkog rizika (JEMRA) i Zajednički stručni sastanci FAO-a i SZO-a o prehrani (JEMNU).

⁶¹ Komisija za Codex Alimentarius (2019.), *Procedural Manual 27th edition, Appendix: General Decisions, Statements of Principle Concerning the Role of Science in Codex Decision-Making Process and the Extent to Which Other Factors Are Taken Into Account* (Postupovni priručnik, 27. izdanje, dodatak: Opće odluke, Načelne izjave o ulozi znanosti u postupku donošenja odluka Komisije za Codex Alimentarius i opsegu u kojem se drugi čimbenici uzimaju u obzir), FAO/SZO, Rim.

⁶² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6298-2022-INIT/hr/pdf>

posebno podupiranjem globalne strategije OIE-a o dobrobiti životinja⁶³ i provedbe trećeg akcijskog plana platforme OIE-a za dobrobit životinja u Europi (2021.–2023.)⁶⁴.

4.2. Bilateralna suradnja i trgovinski sporazumi⁶⁵

Bilateralna suradnja

EU nastoji ostvariti ciljanu **suradnju** s partnerima koji su voljni poboljšati održivost i kvalitetu lokalne proizvodnje (uključujući bolje upravljanje sukladnošću sa standardima EU-a i mjere za povećanje vrijednosti njihovih proizvoda na globalnom tržištu). Svojom politikom suradnje sa zemljama u razvoju EU podupire programe izgradnje kapaciteta za jačanje sanitarnih i fitosanitarnih sustava izvoza poljoprivrednih proizvoda u tim zemljama. Tim se programima u tom pogledu pridonosi sukladnosti sa standardima EU-a i prelasku na održive prehrambene sustave. Inicijativa EU-a za održivi kakao primjer je sektorskog pristupa koji je razvijen u suradnji s Cote d'Ivoireom i Ganom radi podupiranja održive proizvodnje kakaa u tim zemljama, uzimajući u obzir socijalne, gospodarske i okolišne aspekte.

S partnerima koji to žele, EU nastoji istražiti mogućnosti proširenja suradnje kako bi se obuhvatio cijeli poljoprivredni sektor i pridonijelo prelasku na održive prehrambene sustave kako je to predviđeno strategijom „od polja do stola”. Komisija u tu svrhu 2022. organizira niz seminara (preliminarnih razgovora) s trećim zemljama kako bi se istražila područja od zajedničkog interesa.

Trgovinski sporazumi

Jedno je od glavnih načela WTO-a da zemlje ne smiju diskriminirati među svojim trgovinskim partnerima. Trguje se na temelju načela „najpovlaštenije države”. Međutim, WTO dopušta određene iznimke od tog načela: primjerice, zemlje mogu sklopiti sporazume o slobodnoj trgovini ili zemljama u razvoju omogućiti povlaštenu pristup tržištu u obliku konkretnih smanjenja carina. EU je sklopio mnogo bilateralnih sporazuma o povlaštenoj trgovini radi liberalizacije trgovine s trećim zemljama. Štoviše, na gotovo polovinu⁶⁶ poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvezenih u EU primjenjuju se pravila utvrđena trgovinskim sporazumima, uključujući sustav općih carinskih povlastica – poseban trgovinski sporazum za zemlje s niskim i nižim srednjim dohotkom.

Bilateralni trgovinski sporazumi prvenstveno su alat za povećanje dvosmjernih trgovinskih i investicijskih tokova, no njima se može i potaknuti partnere EU-a na ostvarivanje napretka u području održivog razvoja i globalnih politika. Zbog toga noviji trgovinski sporazumi EU-a sadržavaju posebno **poglavlje o trgovini i održivom razvoju**, kojim su propisane obveze poštovanja multilateralnih sporazuma u području rada i okoliša (uključujući klimu) i osiguravanja da se radni i okolišni standardi ne snize kako bi se povećale prilike za trgovinu. Ako partnerska zemlja ne poštuje te uvjete, trgovinskim sporazumom predviđena su sredstva za rješavanje takve situacije. Osim toga, Komisija je predložila da EU odredi da je sukladnost s Pariškim sporazumom ključna sastavnica svih budućih trgovinskih sporazuma. Posljedica

⁶³ <https://www.oie.int/app/uploads/2021/03/en-oie-aw-strategy.pdf>

⁶⁴ https://tr-europe.oie.int/wp-content/uploads/2021/10/3rd_action_plan_oie_platform_animal_welfare_europe_adopted.pdf

⁶⁵ S iznimkom akvakulture, područje ribarstva isključeno je iz područja ove analize.

⁶⁶ Proizvodi uvezeni 2020. na temelju trgovinskih sporazuma ili sustava općih carinskih povlastica činili su 47,5 % uvezenih poljoprivrednih proizvoda (izvor: Eurostat).

može biti da zbog neispunjavanja obveza iz Pariškog sporazuma EU jednostrano obustavi sporazume koji sadržavaju takve odredbe.

Sporazumi o slobodnoj trgovini (s Kanadom, Srednjom Amerikom, Kolumbijom/Peruom/Ekvadorom, Gruzijom, Japanom, Južnom Korejom, Moldovom, Ukrajinom, Singapurom, Ujedinjenom Kraljevnom i Vijetnamom) od 2011. sadržavaju poglavlja o trgovini i održivom razvoju. Poboljšanje provedbe i izvršenja poglavlja o trgovini i održivom razvoju u sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini temeljilo se na akcijskom planu od 15 točaka za trgovinu i održivi razvoj⁶⁷ iz 2018. Kako je najavljeno u Komunikaciji o reviziji trgovinske politike, Komisija provodi reviziju tog akcijskog plana, koja obuhvaća sve relevantne aspekte provedbe i izvršenja poglavlja o trgovini i održivom razvoju⁶⁸. EU u skladu sa strategijom treba osigurati i potpunu provedbu i izvršenje odredbi o trgovini i održivom razvoju u svim trgovinskim sporazumima.

S godinama su u sporazume o slobodnoj trgovini dodane obveze u pogledu suradnje u području **dobrobiti životinja i antimikrobne otpornosti**. Kad je riječ o dobrobiti životinja, u sporazumima je naglasak stavljen na životinje iz uzgoja radi poboljšanja uzajamnog razumijevanja zakona i propisa pojedinih država i njihove provedbe, kao i na razmjenu informacija, stručnog znanja i iskustva u tom području. Kad je riječ o borbi protiv antimikrobne otpornosti, sporazumima o slobodnoj trgovini propisana je suradnja i razmjena informacija u svrhu promicanja oprezne i odgovorne upotrebe antibiotika u stočarstvu i veterinarskim praksama. EU ujedno zagovara postupno ukidanje upotrebe antibiotika kao pospješivača rasta.

Strategijom „od polja do stola” EU nastoji „u sve svoje bilateralne trgovinske sporazume uvrstiti ambiciozno poglavlje o održivosti”. Novo **poglavlje o održivim prehranbenim sustavima** temelji se na dobrom iskustvu kad je riječ o odredbama o suradnji uvrštenima u prethodne sporazume o slobodnoj trgovini. Međutim, to poglavlje predstavlja važnu promjenu paradigme suradnje među ugovornim strankama jer dolazi do promjene pristupa iz tematskog u holistički, koji obuhvaća cijeli prehranbeni lanac i u kojem je naglasak stavljen na prelazak na održive prehranbene sustave. S tim ciljem poglavlje o održivim prehranbenim sustavima sadržava odredbe o suradnji na svim razinama prehranbenog lanca od proizvodnje do potrošnje kako bi se smanjili gubitak i rasipanje hrane, suzbila prijevara povezana s hranom i kako bi ugovorne stranke surađivale u multilateralnim forumima i u prehranbenoj znanosti u područjima dobrobiti životinja, borbe protiv antimikrobne otpornosti i smanjenja upotrebe gnojiva i kemijskih pesticida. Komisija će nastaviti predlagati uvođenje poglavlja o održivim prehranbenim sustavima u buduće trgovinske sporazume EU-a. Već je postignut dogovor s Čileom o poglavlju o održivom prehranbenom sustavu, a u tijeku su pregovori s Australijom, Indonezijom i Novim Zelandom.

U okviru sporazuma o slobodnoj trgovini **carinske povlastice** moguće je i **uvjetovati** ispunjenjem određenih standarda, što očito ovisi o tome hoće li drugi partner prihvatiti takve uvjete. Međutim, taj je pristup dosad primijenjen samo jednom, u sporazumu o slobodnoj

---

⁶⁷ Europska komisija (2018.), *Povratne informacije i daljnji koraci za poboljšanje primjene i izvršenja poglavlja o trgovini i održivom razvoju u sporazumima EU-a o slobodnoj trgovini*.

⁶⁸ Jedan je od elemenata revizije komparativno ispitivanje načina na koji zemlje u svijetu provode i izvršavaju poglavlja o trgovini i održivom razvoju i, šire, propise o klimi te socijalno i radno pravo: Velut, J. B. *et al.* (2022.), *Comparative Analysis of Trade and Sustainable Development Provisions in Free Trade Agreements (Komparativna analiza odredbi o trgovini i održivom razvoju u sporazumima o slobodnoj trgovini)*.

trgovini s Mercosurom, u kojem je liberalizacija carina odobrena za jaja u ljusci pod uvjetom da se osigura sukladnost s relevantnim standardima EU-a za dobrobit životinja koji se primjenjuju na kokoši nesilice.

EU je sklopio i ambicioznije, **detaljne i sveobuhvatne sporazume o slobodnoj trgovini s** Gruzijom, Moldovom i Ukrajinom. Ti sporazumi sadržavaju određene obveze usklađivanja zakonodavstva tih zemalja s pravom EU-a, uključujući zakonodavstvo o dobrobiti životinja. Zbog toga će, kad se te obveze počnu primjenjivati, proizvodi uvezeni iz tih zemalja biti u skladu s pravilima EU-a.

Osim toga, EU je postupno sklapao sporazume koji se nazivaju **sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju** sa svaki pojedinim partnerom sa zapadnog Balkana: Albanijom (2009.), Sjevernom Makedonijom (2004.), Crnom Gorom (2010.), Srbijom (2013.), Bosnom i Hercegovinom (2015.) i Kosovom⁶⁹ (2016.). Ti su sporazumi zapravo pravni instrument za usklađivanje s pravom EU-a i postupno pridruživanje tržištu EU-a.

Nadalje, **Sporazum o trgovini i suradnji između EU-a i Ujedinjene Kraljevine** sadržava određene obvezujuće odredbe kojima se osiguravaju jednaki uvjeti propisivanjem obveze nesmanjivanja razina zaštite u različitim područjima, među ostalim u pogledu upravljanja učincima koje poljoprivredna proizvodnja i proizvodnja hrane ima na okoliš, prije svega upotrebom antibiotika i sredstava za dekontaminaciju.

Još je jedna dopuštena iznimka od pravila „najpovlaštenije države” omogućivanje posebnog pristupa tržištu za zemlje u razvoju. EU osim standardnog sustava općih carinskih povlastica kojim se djelomično ili potpuno ukidaju carine na više od dvije trećine tarifnih stavki za zemlje s niskim i nižim srednjim dohotkom nudi i **sustav općih carinskih povlastica plus**, kojim se iste carine smanjuju na nulu za one zemlje s niskim i nižim srednjim dohotkom koje provedu 27 međunarodnih konvencija povezanih s ljudskim pravima, zaštitom okoliša i dobrim upravljanjem. Komisija je u rujnu 2021. donijela zakonodavni prijedlog novog sustava općih carinskih povlastica za razdoblje 2024.–2034. U njemu se proširuje popis međunarodnih konvencija koje treba poštovati dodavanjem, među ostalim, Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama.

Naposljetku, uvezeni proizvodi mogu se razlikovati na temelju kriterija održivosti i ako se ne primjenjuju nikakve trgovinske povlastice, odnosno kad se trgovina provodi na temelju načela „najpovlaštenije države”. Kad je riječ o nepovlaštenoj trgovini, EU primjenjuje carine u skladu sa svojim rasporedom WTO-a. U kontekstu Urugvajске runde pregovora u okviru Općeg sporazuma o carinama i trgovini (i drugih pregovora) EU se obvezao primijeniti niz **carinskih kvota** WTO-a i tako je dozvolio da se određene količine uvezu po nižoj stopi carine. Na upotrebu tih carinskih kvota ponekad se primjenjuju određeni **uvjeti**. Primjer su toga carinske kvote WTO-a za visokokvalitetnu govedinu (tzv. „hiltonska kvota”)⁷⁰, koje su dostupne raznim zemljama, a za neke od njih životinje se moraju hraniti isključivo travom.

Sporazumi o uzajamnom priznavanju

⁶⁹ Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

⁷⁰ Provedbena uredba Komisije (EU) br. 593/2013 od 21. lipnja 2013. o otvaranju i upravljanju carinskim kvotama za visokokvalitetno svježe, rashlađeno i smrznuto goveđe meso i smrznuto bivolje meso, SL L 170, 22.6.2013., str. 32.

EU može sklapati i **posebne sporazume s trećim zemljama**. Jedan od postojećih primjera odnosi se na ekološku poljoprivredu. Na temelju nove ekološke uredbe⁷¹ proizvod se može uvesti za prodaju u EU-u kao ekološki proizvod ako je u skladu s pravilima o proizvodnji i kontrolama treće zemlje koja su na temelju bilateralnog samostalnog sporazuma ili administrativnog sporazuma priznata kao ekvivalentna pravilima EU-a ili ako ima potvrdu koju su izdala relevantna kontrolna tijela ili kontrolne ustanove u trećim zemljama kojom se potvrđuje da je proizvod u skladu sa standardima EU-a.

4.3. Samostalne mjere EU-a

Kako je navedeno u Komunikaciji o reviziji trgovinske politike – otvorena, održiva i odlučna trgovinska politika, EU u nekim slučajevima može primijeniti autonomne mjere povezane s okolišnim⁷² ili etičkim aspektima postupaka ili proizvodnih metoda uvezenih proizvoda. Takve mjere ujedno odražavaju zahtjeve europskih potrošača koji su sve svjesniji okolišnih, zdravstvenih, socijalnih i etičkih aspekata proizvodnje hrane i žele imati mogućnost birati održivo proizvedenu hranu⁷³. Slični se trendovi mogu uočiti u drugim dijelovima svijeta u kojima nacionalni regulatorni sustavi donose propise o postupcima i proizvodnim metodama koji se primjenjuju na uvezene proizvode.

S obzirom na veličinu tržišta EU-a i količine uvoza određenih proizvoda u EU neki zahtjevi EU-a kojima se od inozemnih proizvođača traži prelazak na održivije proizvodne metode mogu imati znatan globalni učinak⁷⁴.

Iako nekim subjektima u poslovanju s hranom u trećim zemljama možda nije lako postići sukladnost sa standardima EU-a kojima se uređuju poljoprivredno-prehrambeni proizvodi, nagrada im je pristup otvorenom tržištu s više od 400 milijuna potrošača, niz mjera za olakšavanje trgovine i više cijene koje plaćaju potrošači u EU-u u odnosu na druga tržišta. Isto tako, s obzirom na to da je EU na svjetskoj razini referentna točka za standarde sigurnosti hrane, ta sukladnost često im omogućuje pristup drugim, često visokovrijednim tržištima. Stoga, iako se pravila EU-a mogu smatrati strogima, vidljiv je trend rasta izvoza u EU.

Osim mjera za dobrobit životinja koje su već na snazi (vidjeti odjeljak 2.2.) na razini EU-a trenutačno se priprema nekoliko pravnih akata ili zakonodavnih prijedloga kojima se nastoje ograničiti proizvodne metode povezane s dobrobiti životinja ili zaštitom okoliša.

Komisija je prvo predložila uredbu o **proizvodima koji nisu povezani s krčenjem šuma**⁷⁵, na temelju sustava obvezujućih pravila o postupanju s dužnom pažnjom. Prijedlogom se

---

⁷¹ Uredba (EU) 2018/848 od 30. svibnja 2018. o ekološkoj proizvodnji i označavanju ekoloških proizvoda, SL L 150, 14.6.2018., str. 1.

⁷² U europskom zelenom planu navodi se da „[u]vezena hrana koja nije u skladu s relevantnim standardima EU-a u području okoliša nije dopuštena na tržištima EU-a”.

⁷³ Posebno istraživanje Eurobarometra 505. [Making our food fit for the future – Citizens’ expectations \(Priprema naše hrane za budućnost – očekivanja građana\)](#). Listopad 2020.

⁷⁴ Primjerice, prema izračunima nekih modela EU čini oko 10 % globalnog udjela kad je riječ o potrošnji robe čija proizvodnja uzrokuje krčenje šuma kao dijelu ukupne krajnje potrošnje (krčenje ugrađeno kao vanjski čimbenik u proizvode, robu ili usluge koji su proizvedeni, prodani ili potrošeni) (Europska komisija (2019.) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Pojačanje djelovanja EU-a za zaštitu i obnovu svjetskih šuma. COM(2019) 352 final).

⁷⁵ Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određenih roba i proizvoda povezanih s krčenjem i propadanjem šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 995/2010 (COM(2021) 706 final), <https://ec.europa.eu/environment/forests/deforestation-proposal.htm>.

nastoji spriječiti krčenje i propadanje šuma povezano s proizvodima i robom koji se stavljaju na tržište EU-a, kao što su soja, goveda, palmino ulje, kakao, kava i drvo. Cilj je maksimalno smanjiti potrošnju proizvoda koji dolaze iz lanaca opskrbe povezanih s krčenjem ili propadanjem šuma i u EU-u povećati potražnju za zakonitom robom i proizvodima koji nisu povezani s krčenjem šuma te trgovinu tom robom i proizvodima. Prijedlog se odnosi i na zakonito i nezakonito krčenje i propadanje šuma uzrokovano proizvodnjom te robe. Gospodarski subjekti i tijela moći će provjeriti je li riječ o proizvodima ili robi koji nisu povezani s krčenjem šuma upotrebom koordinata za geolokaciju i daljinskim praćenjem satelitskim snimkama. Partnerstva i učinkovita međunarodna suradnja sa zemljama proizvođačima i potrošačima te u okviru bilateralnih i multilateralnih foruma ključni su za prelazak na održivu poljoprivrednu proizvodnju i održivo upravljanje šumama, kao i za utvrđivanje i dogovaranje čvrstih globalnih standarda i definicija.

Komisija je ujedno u veljači 2022. donijela Prijedlog direktive o **dužnoj pažnji za održivo poslovanje**⁷⁶. Tom se direktivom nastoji potaknuti održivo i odgovorno korporativno ponašanje i nametnuti opća obveza većim poduzećima (prijedlog se ne primjenjuje na mala i srednja poduzeća) da se usredotoče na štetne učinke svojih aktivnosti i korporativnog upravljanja na ljudska prava i okoliš. Ta se obveza odnosi i na njihove lance vrijednosti izvan EU-a. Pravila o dužnoj pažnji za održivo poslovanje izvršavala bi se primjenom administrativnih mjera, uključujući sankcije i naloge da se postigne sukladnost, kao i na temelju građanskopravne odgovornosti za naknadu štete koja proizlazi iz nepoštovanja obveza iz prijedloga.

Nadalje, u strategiji „od polja do stola” navodi se da će se pri procjeni zahtjeva za uvozne **tolerance za pesticide** koji u EU-u više nisu odobreni u obzir uzeti okolišni aspekti, uz istodobno poštovanje standarda i obveza koje propisuje WTO⁷⁷.

Uvozne tolerance su maksimalne razine ostataka za pesticide koje se temelje na upotrebi odobrenoj izvan EU-a⁷⁸. To može obuhvaćati određivanje maksimalnih razina ostataka za tvari koje više nisu odobrene u EU-u (iz razloga koji su drugačiji od razloga javnog zdravlja), a koje su možda potrebne jer su proizvođači u trećim zemljama suočeni s uvjetima proizvodnje i pritiscima štetnih organizama koji se razlikuju od onih u EU-u. Upotrebe se mogu razlikovati za istu tvar na istoj poljoprivrednoj kulturi. Uvozne tolerance mogu se odnositi i na poljoprivredne kulture koje se ne uzgajaju u EU-u (npr. određeno egzotično voće ili povrće i kava, kakao ili čaj) zbog čega nije određena maksimalna razina ostataka na temelju upotreba u EU-u.

Dosad se u postupku određivanja maksimalnih razina ostataka za pesticide, među ostalim za uvozne tolerance, posebna pozornost obraćala samo na dobru poljoprivrednu praksu i zaštitu potrošača u EU-u. Taj će se zahtjev i dalje primjenjivati. Međutim, osim toga, u postupku određivanja maksimalnih razina ostataka, uključujući uvozne tolerance, u obzir će se uzeti i okolišni aspekti u skladu s obvezama iz strategije „od polja do stola”.

---

⁷⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/proposal-directive-corporate-sustainable-due-diligence-and-annex_en

⁷⁷ Vidjeti bilješku 20., str. 18.

⁷⁸ Članak 3. stavak 2. točka (g) Uredbe (EZ) br. 396/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. veljače 2005. o maksimalnim razinama ostataka pesticida u ili na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog podrijetla, SL L 70, 16.3.2005., str. 1.

Nadalje, kako je najavljeno u strategiji „od polja do stola”, Komisija priprema **reviziju zakonodavstva EU-a o dobrobiti životinja**, a zakonodavni prijedlozi planirani su za kraj 2023. Kao što je navedeno u odgovoru Komisije europskoj građanskoj inicijativi „End the Cage Age” („Okončajmo upotrebu kaveza”)⁷⁹, Komisija u tim zakonodavnim prijedlozima namjerava navesti odredbe o postepenom ukidanju i zabrani upotrebe kaveza, staja i obora za svinje iz farmskog uzgoja, kokoši nesilice, telad, kuniće, mlade kokoši, roditeljska jata teških pasmina peradi, roditeljska jata lakih pasmina peradi, patke, guske i prepelice.

Kad je riječ o uvezenim proizvodima, Komisija će kao jednu od opcija razmotriti uvođenje pravila da uvezeni proizvodi moraju biti dobiveni pod uvjetima ekvivalentnima pravilima EU-a o dobrobiti životinja ili nekima od njih, i/ili uvođenje zahtjeva za označivanje proizvoda i za uvezene proizvode (s naglaskom ili na uvjete smještaja ili na primjenu više kriterija dobrobiti životinja) u skladu s pravilima WTO-a.

Komisija će razmotriti i mogućnosti za poboljšanje **označivanja dobrobiti životinja** kako bi pridonijela prenošenju vrijednosti kroz prehrambeni lanac i kao odgovor na sve veći interes javnosti za uvjete uzgoja životinja. U ovom je trenutku, osim prethodno navedenog obveznog standarda za konzumna jaja, većina tvrdnji o dobrobiti životinja dobrovoljna i u velikoj mjeri neusklađena na razini EU-a⁸⁰, što potrošačima često otežava razumijevanje različitih tvrdnji na oznakama hrane. Podskupina u okviru Platforme EU-a za dobrobit životinja u lipnju 2021.⁸¹ donijela je zaključke o označivanju dobrobiti životinja. Komisija je u travnju 2022. objavila vanjsku studiju u kojoj su prikupljeni podaci o postojećim oznakama za dobrobit životinja te stavovima i očekivanjima potrošača⁸² te provodi procjenu učinka mogućeg zakonodavstva EU-a o označivanju dobrobiti životinja.

Osim prethodno navedenih pojedinačnih postupanja, kako bi politike bile potpuno usklađene, a održivost uključena u sve politike povezane s hranom, strategijom „od polja do stola” predviđeno je da Komisija do kraja 2023. donese svoj vodeći prijedlog: horizontalni **okvirni propis o održivom prehrambenom sustavu** kao krovni propis za zajedničke definicije te opća načela i zahtjeve kojima se uređuju održivost hrane proizvedene u EU-u ili stavljene na tržište EU-a i povezane aktivnosti u području hrane. Takvom intervencijom na razini EU-a nastoje se uspostaviti novi temelji za buduće politike povezane s hranom uvođenjem ciljeva i načela održivosti na temelju integriranog pristupa prehrambenom sustavu.

Okvir za označivanje održivosti bit će dio okvirnog zakonodavstva o održivom prehrambenom sustavu. Tim će se okvirom urediti informiranje potrošača o svojstvima održivosti prehrambenih proizvoda kad je riječ o njihovim prehrambenim, klimatskim, okolišnim i socijalnim aspektima. To može biti važan element strategije „od polja do stola” koji će dovesti do promjena obrazaca proizvodnje tako što će potrošačima omogućiti da donose informirane i održive prehrambene odluke.

---

⁷⁹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2018/000004_hr

⁸⁰ Jedini dobrovoljni standardi usklađeni na razini EU-a jesu tržišni standardi za perad u kojima se upućuje na način uzgoja (Uredba Komisije (EZ) br. 543/2008 od 16. lipnja 2008. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 u pogledu tržišnih standarda za meso peradi, SL L 157, 17.6.2008., str. 46.) i pravila EU-a o ekološkom uzgoju kojima se propisuje visok standard dobrobiti životinja.

⁸¹ https://ec.europa.eu/food/system/files/2021-06/aw_platform_plat-concawl-subgroup-conclusion.pdf

⁸² <https://data.europa.eu/doi/10.2875/676603>

Naposljetku, dobrovoljni „**Kodeks ponašanja za odgovorno poslovanje s hranom i postupanje na tržištu**”⁸³ sastavni je dio puta EU-a prema održivim prehrambenim sustavima. Kodeks sadržava skup od sedam ambicioznih ciljeva, svaki s ciljnim vrijednostima i indikativnim mjerama. Za poduzeća aktivna unutar EU-a i izvan njega obveze se u načelu primjenjuju na prodaju i aktivnosti unutar EU-a, uključujući učinke povezane s njihovim lancima opskrbe u trećim zemljama (povezanima s tom prodajom i aktivnostima). Poduzeća mogu isto tako predložiti obveze koje se primjenjuju na njihovu ukupnu globalnu prodaju i aktivnosti (i povezane lance opskrbe), što većina multinacionalnih poduzeća i čini. Kodeks je stupio na snagu u srpnju 2021., a dosad ima više od 100 potpisnika.

5. ZAKLJUČNE NAPOMENE

Danas postoji opći konsenzus da je potreban prelazak na održive i otporne prehrambene sustave. EU ima važnu ulogu u usmjeravanju te globalne tranzicije kao globalni sudionik na poljoprivredno-prehrambenim tržištima i zahvaljujući svojem ambicioznom zelenom planu. Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 i ruska invazija na Ukrajinu otkrili su slabe točke poljoprivrednih i prehrambenih sustava, koje treba riješiti ubrzavanjem prelaska na održivi i otporni prehrambeni sustav EU-a.

Ambiciozni zdravstveni, okolišni i drugi standardi i ciljevi održivosti nisu samo u interesu EU-a. Oni ujedno doprinose ostvarivanju legitimnih ciljeva koji se odnose na globalne razloge za zabrinutost, u skladu s pristupom „Jedno zdravlje”.

Globalni razlozi za zabrinutost trebaju globalna rješenja. Uloga predvodnika podrazumijeva određene izazove i rizike. U izvješću su analizirana tri glavna, komplementarna područja djelovanja EU-a radi poboljšanja i promicanja zdravstvenih i okolišnih standarda.

EU će se nastaviti zalagati na **multilateralnoj razini** kako bi dobio potporu i, u idealnom slučaju, postigao globalni konsenzus da je potrebno djelovati i uspostaviti međunarodne standarde. Iako su EU i njegove države članice već u velikoj mjeri uključeni u te forume i u njima imaju vodeće uloge, važni su dugoročni ciljevi intenziviranje, bolja koordinacija i sinergije kako bi se zdravstveni, okolišni i drugi standardi održivosti podigli na višu razinu.

Trgovinski sporazumi i bilateralna suradnja omogućuju ostvarivanje istog cilja s partnerskim zemljama. EU je već ostvario napredak u tom području zahvaljujući svojem ambicioznom trgovinskom planu. Već više od deset godina trgovinski sporazumi sadržavaju poglavlje o trgovini i održivom razvoju te odredbe o suradnji u području dobrobiti životinja i antimikrobne otpornosti. U sporazumima o kojima se trenutačno pregovara predviđa se poglavlje o održivim prehrambenim sustavima, a EU će predložiti da se to poglavlje uključi u sve buduće sporazume.

EU će nastaviti osiguravati usklađenost svojeg plana održivosti sa svojom politikom proširenja, politikom susjedstva i razvojnom politikom. To isto tako podrazumijeva uzimanje u obzir učinaka na trgovinu trećih zemalja. Primjena pratećih mjera, uključujući financiranje, tehničku suradnju i izgradnju kapaciteta, može biti važna kako bi se trgovinskim partnerima pomoglo u primjeni održivijih praksi, posebno najranjivijim zemljama i susjednim partnerima koji se obvežu ostvariti ambiciozne ciljeve u tim područjima.

---

⁸³ https://ec.europa.eu/food/horizontal-topics/farm-fork-strategy/sustainable-food-processing/code-conduct_en

Kako je vidljivo iz prethodne procjene, EU ujedno može **samostalno** primijeniti mjere kad je to potrebno da bi se riješila globalna okolišna pitanja ili pitanja dobrobiti životinja. Primjena propisa o postupcima i proizvodnim metodama na uvezene proizvode u tim područjima mora se provesti uz potpuno poštovanje pravila WTO-a i drugih međunarodnih obveza. Neke mjere koje je EU primijenio samostalno kako bi regulirao globalne okolišne ili etičke aspekte uvezenih proizvoda, čak i ako su potpuno u skladu s pravilima WTO-a, članice WTO-a ipak mogu smatrati kontroverznima i mogu ih osporiti u okviru sustava WTO-a za rješavanje sporova. Mjere za koje se utvrdi da nisu legitimne ili su protekcionističke te da nisu u skladu s ravnotežom međunarodnih obveza i prava EU-a može EU izložiti riziku od protumjera.

Zbog svih tih razloga spojivost regulatornih prijedloga s pravilima WTO-a mora se procijeniti pojedinačno. Iako postoji politički prostor da se pokušaju primijeniti zdravstveni i okolišni zahtjevi (među ostalim u pogledu dobrobiti životinja) na procese i proizvodne metode za uvezene proizvode na način koji je spojiv s pravilima WTO-a, svaki je slučaj potrebno oprezno zasebno analizirati.

U pojedinačnoj analizi mogućih mjera, osim pitanja spojivosti s pravilima WTO-a, u obzir se mora uzeti i tehnička i ekonomska izvedivost kontrolnih mehanizama. Budući da se reguliraju metode proizvodnje ili obrade u trećoj zemlji, izvedivost i razmjernost odgovarajućih sredstava za kontrolu i izvršenje njihove primjene moraju se ocijeniti uzimajući u obzir troškove i prednosti takve kontrole. Tu je dimenziju potrebno više naglasiti.

Zaključno, postoji određena prostor za proširenje proizvodnih standarda EU-a na uvezene proizvode, pod uvjetom da se to učini uz potpuno poštovanje relevantnih pravila WTO-a. U ovom se izvješću, osim procjene pravne i tehničke izvedivosti tog proširivanja i objašnjavanja relevantnih ograničenja, ujedno navodi i širok raspon područja u kojima je EU već legitimno proširio svoje proizvodne standarde na uvezene proizvode, u okviru multilateralnih, bilateralnih ili autonomnih instrumenata. Izvješće pokazuje da je uvijek ključno provesti pojedinačnu procjenu prije primjene proizvodnih standarda na uvezene proizvode.

Komisija smatra da je ispunila tehnički mandat koji su joj dali Vijeće i Parlament i koji se navodi u uvodnom odlomku ovog izvješća. Komisija poziva Vijeće i Europski parlament da pažljivo razmotre zaključke i smjernice navedene u ovom izvješću te da ih uzmu u obzir u svojim budućim raspravama.